

Nyhetsbrev från Bryssel

Nyhetsbrev juni 2016

EU-enheten vid Ålands landskapsregering
informerar om vad som händer på EU-nivå.

EU-krönikan

Årets midsommarafton inleddes med dystra nyheter för det europeiska samarbetet. Det stod då klart att den brittiska befolkningen hade röstat för att gå ur EU, och de omedelbara konsekvenserna stämde bra överens med det som många förutspått; ett kraftigt försvagat pund, börsras, sänkt kreditbetyg, hot om att storföretag och Londons finanscentrum ska fly landet och krav på ny skotsk självständighetsomröstning. Därtill råder nu inrikespolitiskt kaos i Storbritannien; det stormar i de politiska partierna, flera av de ledande Brexit-förspråkarna har duckat för politiskt ansvar och ingen plan för utträdet har presenterats. En längre tid av ekonomisk och politisk osäkerhet är att vänta.

Sammanhållningen i det brittiska samhället har även lidit till följd av den oerhört känsloladdade debatten kring folkomröstningen, vilket bl.a. kan ses i den tydliga ökningen av rasismrelaterade incidenter efter folkomröstningen. Särskilt Brexit-sidan har i debatten använt sig av förenklingar, överdrifter och ibland direkta osanningar för att hetsa upp befolkningen. Vilsedande argument som att Turkiet inom kort är EU-medlem och att EU-avgiften istället kommer gå till hälso- och sjukvård har använts. Den uppgivna EU-avgiften var även felaktig, eftersom man inte hade beaktat den rabatt (2014 över 6 miljarder euro) som Margaret Thatcher förhandlade till sig 1985, och som bekostas av de övriga medlemsstaterna. Brexit-sidan har även vilsedande hävdats att Storbritannien kommer att ha tillgång till den inre marknaden utan att behöva göra eftergifter. Det som kanske varit mest skrämmande i kampanjen är ändå misstron mot experter. Om man inte vill lyssna på dem som är insatta i frågorna försvinner även möjligheterna att föra en saklig och faktabaserad debatt, och istället ges populismen utrymme att flöda.

Trots att mycket kan kritiseras kring folkomröstningen måste man ändå respektera det brittiska folkets vilja. Resultatet bör ses som ett misslyckande för EU, och om samarbetet ska ha en ljus framtid måste man ta lärdom. EU måste fokusera på de gemensamma och övergripande frågorna, såsom miljö och den inre marknaden, och undvika onödig detaljreglering. Den nuvarande kommissionen har redan inlett detta arbete; lagstiftning har upphävts, färre lagförslag har presenterats och offentliga konsultationer har ordnats för att bedöma lagstiftningens ändamålsenlighet. Men tydligen har detta inte varit tillräckligt för att övertyga EU-medborgarna, och därför måste denna process påskyndas. EU måste även bli bättre på att marknadsföra sig; EU-medborgare har ofta en tendens att bilda sig sin uppfattning om EU endast utgående från vissa specifika sakfrågor som påverkar deras vardag på ett ogynnsamt sätt, medan de stora övergripande fördelarna med samarbetet lätt faller i skymundan.

Marcus Thörnroos, landskapsregeringens specialrådgivare i Bryssel

På gång i Bryssel

Brexit i praktiken

Eftersom det mesta i Bryssel just nu kretsar kring Brexit känns det som ett passande fokus i denna månads nyhetsbrev. Nedan kommer därför en kort redogörelse gällande några praktiska frågor kring ett Brexit.

ANMÄLAN OM UTTRÄDE

Genom Lissabonfördraget infördes för första gången en artikel om hur en medlemsstat kan gå ur unionen. Enligt denna artikel 50 ska den medlemsstat som beslutar att utträda anmäla sin avsikt till Europeiska rådet. Resultatet i den brittiska folkomröstningen leder inte per automatik till att utträdesprocessen inleds, utan först måste Storbritannien officiellt anmäla om utträde i enlighet med artikeln. EU kan således inte tvinga Storbritannien att göra utträdesanmälan. Detta har skapat ett oönskat mellanläge där EU vill att Storbritannien ska aktivera artikel 50 så snabbt som möjligt, så att utträdesförhandlingar kan inledas, medan David Cameron har aviserat att detta blir en uppgift för hans efterträdare.

AVTAL OM UTTRÄDE

När artikel 50 aktiverats inleds förhandlingar om avtal om utträde, som ska reglera Storbritanniens utträde i praktiken och framtida förbindelser med EU. Just nu verkar det som att det åtminstone krävs ett ytterligare avtal utöver utträdesavtalet för att i mer detalj reglera Storbritanniens framtida förbindelser med EU, såsom handelsrelationen. Förhandlingstiden för själva utträdesavtalet är begränsad till två år från att artikel 50 aktiverats. Om avtal inte nås inom denna tid upphör alla EU:s fördrag och bestämmelser att tillämpas på Storbritannien och man är i ett slag utanför unionen. Denna förhandlingstid kan dock förlängas om det godkänns enhälligt av alla medlemsstater. Det är ännu oklart vem som ska representera EU i dessa förhandlingar, eftersom artikel 50 är otydlig på denna punkt. Troligen blir det ändå så att Europeiska rådet ger riktlinjer och ett förhandlingsmandat till kommissionen, som sedan sköter förhandlingarna i detalj å EU:s vägnar. Under förhandlingstiden är Storbritannien fortfarande EU-medlem, men de får inte delta i beslutsfattande som rör dem i ministerrådet och Europeiska rådet. Storbritannien innehar ordförandeskapet i ministerrådet andra halvan av 2017, men detta kommer att omarrangeras på något sätt.

När EU och Storbritannien förhandlat fram avtalet om utträde ska det sedan godkännas av det brittiska parlamentet, Europaparlamentet och av de 27 återstående medlemsstaterna med kvalificerad majoritet. Kvalificerad majoritet uppnås genom godkännande av minst 72 % (således minst 20 stycken) av de återstående medlemsstaterna, som tillsammans ska omfatta minst 65 % av befolkningen i EU.

TILLGÅNG TILL DEN INRE MARKNADEN

En av de mest centrala frågorna i Brexit-debatten är hur Storbritannien fortsättningsvis ska ha tillgång till den inre marknaden, vilket ligger i både EU:s och Storbritanniens intressen. De alternativ som diskuterats mest är:

Den norska modellen - Norge är tillsammans med EU-länderna, Island och Liechtenstein medlemmar i europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), där grundprincipen är de fyra friheterna: fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor. Modellen skulle således inte innebära något stopp för

arbetskraftinvandringen från EU-länder till Storbritannien, vilket har varit ett av Brexit-sidans starkaste argument för att lämna EU. Norge kan, med vissa undantag såsom för jordbruks- och fiskeprodukter, handla tullfritt med EU-länderna, men måste ge ett betydande ekonomiskt bidrag till EU och tillämpa merparten av EU:s lagstiftning, utan att få vara med och besluta om dess innehåll.

Den schweiziska modellen - Schweiz har över hundra bilaterala avtal med EU som förhandlats fram stegvis, och som ger dem tillgång till en del av den inre marknaden. Schweiz betalar avgifter till EU och måste följa viss EU-lagstiftning, dock inte i samma utsträckning som Norge.

WTO-modellen - Genom att använda Världshandelsorganisationens handelsregler skulle Storbritannien få handla med EU på samma villkor som exempelvis USA och Kina. Detta skulle innebära den lägsta graden av ekonomisk integration och en ytterst begränsad tillgång till den inre marknaden. Detta skulle vara det ekonomiskt sämsta alternativet för både EU och Storbritannien.

Därtill har även den turkiska modellen (tullunion) och den kanadensiska modellen (frihandelsavtal) nämnts. Givetvis behöver inte Storbritannien ta någon av de nämnda modellerna rakt av, utan det kan förhandlas fram en speciallösning för britterna. Men dessa modeller visar ändå tydligt vad EU hittills har varit villiga att gå med på i sina handelsrelationer och hur större tillgång till den inre marknaden går hand i hand med större förpliktelser, i form av ekonomiska bidrag och efterlevnad av EU-lagstiftning. Många på Brexit-sidan har hävdade att Storbritannien fortsättningsvis kommer att ha full tillgång till den inre marknaden, men utan att behöva betala höga avgifter och utan att behöva tillåta den fria rörligheten för arbetskraft. De europeiska ledarna har dock varit tydliga med att man från EU-håll inte kommer att acceptera att Storbritannien på detta sätt "plockar russin ur kakan"; det måste finnas en tydlig balans mellan Storbritanniens rättigheter och skyldigheter gentemot EU.

STORBRITANNIENS PARLAMENTSPLATSER

Storbritannien innehar 73 av de 751 platserna i Europaparlamentet. De brittiska ledamöterna sitter kvar så länge som Storbritannien fortfarande är EU-medlem, men det är oklart vad som händer därefter. Det finns nämligen inga bestämmelser som tydligt reglerar denna situation; i Lissabonfördraget sägs det endast att 751 är det högsta möjliga antalet parlamentsledamöter. Storbritanniens parlamentsplatser kan således omfördelas till de kvarvarande medlemsstaterna, men de kan även lämnas obesatta.

Aktuella frågor för landskapsregeringen

Landskapsregeringens EU-enhet bevakar lagstiftningsprocessen i Bryssel och tillsammans med förvaltningens avdelningar identifieras initiativ från kommissionen som är viktiga för Åland. Här under är en kort sammanfattning över några av de aktuella ärendena. Om du vill veta mer om något ärende är du alltid välkommen att kontakta oss.

- Rådet antog den 10 juni sin ståndpunkt gällande förslaget till revidering av EU:s **vapendirektiv**. Rådets ståndpunkt utgör en tydlig förbättring på så gott som alla punkter jämfört med kommissionens ursprungliga förslag. Bestämmelserna har luckrats upp bl.a. gällande standardiserade läkarkontroller, distanshandel och tidsbegränsade vapenlicenser. Det har även förtydligats vilka typer av halvautomatiska vapen som ska förbjudas. Enligt rådets ståndpunkt skulle inte direktivet ha någon större inverkan på varken jägare, sportskyttar eller vapensamlare. Behandlingen i parlamentet pågår fortfarande och deras nuvarande förslag är i stora drag bra ur ett åländskt perspektiv. Parlamentet ska rösta om sin ståndpunkt i plenum i september, varefter rådet och parlamentet kan påbörja dialogförhandlingar om den slutliga direktivtexten. Behandlingen av förslaget till vapendirektivet är ett tydligt exempel på att kommissionens förslag inte är ristat i sten, utan det kan ändra betydligt då det behandlas i de två lagstiftande institutionerna. Du hittar rådets ståndpunkt [här](#).

- Kommissionens förslag till reviderad **förordning om offentlig kontroll** presenterades i maj 2013. Kontrollförordningen ska reglera medlemsstaternas kontroll av att foder- och livsmedelsföretagarna följer de regler som ställs, bl.a. inom områdena foder, livsmedel, växtskyddsmedel, avsiktligt utsläppande i miljön, djurskydd och djurhälsa. Parlamentet och rådet har haft svårt att komma överens och därför har dialogförhandlingarna blivit långdragna. Svåra frågor har varit storleken på avgifter för offentliga kontroller och veterinärers möjlighet att delegera uppgifter till annan personal. Landskapsregeringen har förespråkat så flexibla regler som möjligt på bägge områden. Tyvärr verkar kompromisslösningen nu bli att avgifterna ska täcka kostnaderna för de offentliga kontrollerna, vilket kunde leda till höjda avgifter på Åland. Gällande veterinärens delegeringsmöjlighet verkar lösningen inte heller bli så flexibel som önskat. I dialogerna har man kommit överens om så gott som alla punkter, och man räknar med att den slutliga förordningstexten ska kunna antas i höst.

- Den pågående reformen av EU:s upphovsrätt är av stort intresse för landskapsregeringen och särskilt viktig är frågan om en **revideringen av satellit- och kabeldirektiv**. Direktivet ger en juridisk ram inom vilken det är möjligt att ingå bilaterala avtal om gränsöverskridande sändningar via satellit och kabel. Det är på detta sätt vi idag har tillgång till svensk TV på Åland. Direktivet tillämpas dock endast på satellit- och kabelsändningar och därför har det inte funnits juridisk klarhet kring huruvida motsvarande arrangemang även kan göras gällande onlinetjänster, såsom SVT Play. Med anledning av detta har landskapsregeringen tillsammans med Sydtyrolen, intresseorganisationen European Language Equality Network (ELEN) och Ålands Radio och TV skickat ett gemensamt ställningstagande till kommissionen, där man uppmanar kommissionen att revidera och modernisera satellit- och kabeldirektivet så att det även tillämpas på onlinetjänster. Kommissionen förväntas presentera ett upphovsrättspaket, där ett förslag om revidering av direktivet kan ingå, den 21 september.

Ålännningar i Bryssel

Sunniva Hansson - jurist, Wiggin LLP

Den engelska juristbyrån jag jobbar på, Wiggin LLP, är specialiserad inom media, teknologi och immaterialrätt. När jag i oktober 2014 flyttade till Bryssel från London för att jobba på Wiggin's Brysselkontor var det för att bland annat ge klienter inom de sektorerna råd om hur gällande och föreslagen EU-lagstiftning påverkar dem och jobba med mål i EU-domstolen i Luxemburg. De senaste veckorna har jag, tyvärr, även hjälpt klienter med frågor gällande "Brexit". Resultatet av folkomröstningen i Storbritannien lägger förstås en väldig sordi på stämningen, både här och i London.

Överlag är Bryssel ändå ett härligt ställe att bo på. Det är tillräckligt litet för att det ska vara gångavstånd överallt och tillräckligt stort för att det ska finnas en riktig mångfald. Brysselborna är dessutom riktiga livsnjutare som gillar att äta och dricka gott (helst öl och traditionella frites förstås!) och lever livet i en lite långsammare takt – något som jag snabbt lärde mig att uppskatta.

Sexton år efter att flyttlasset gick från Åland kommer jag ändå på mig med att längta hem med jämna mellanrum och att stolt berätta för folk att jag minsann kommer från ett litet, fredligt och underbart örike i Östersjön.

Ha en fin sommar på Åland!

Sunniva

På agendan

Den 1 juli tog Slovakien över ordförandeklubban i ministerrådet för den resterande tiden av året. Under första delen av året har ordförandeskapet innehavits av Nederländerna och Slovakien kommer att efterträdas av Malta den 1 januari.

Den 4-7 juli har Europaparlamentet sin sista Strasbourgvecka innan sommaruppehållet, där man bl.a. ska diskutera den senaste utvecklingen i Polen och dess inverkan på EU:s grundläggande rättigheter, det slovakiska ordförandeskapets arbetsprogram och europeisk gräns- och kustbevakning.

Den 5 juli presenterade kommissionen ett förslag till reviderat penningtvättsdirektiv.

Den 12 juli sammaträder medlemsstaternas finansministrar i Ekofinrådet.

Den 13 juli förväntas kommissionen presentera sitt andra paket om reform av det gemensamma europeiska asylsystemet.

Den 18 juli sammaträder medlemsstaternas fiske- och jordbruksministrar i Agrifishrådet.

I augusti har de europeiska institutionerna uppehåll i sin verksamhet och inga officiella möten är inplanerade. Därför passar specialrådgivare Marcus Thörnroos då på att ta en månads semester hemma på Åland.

Nyhetsbrevet tar nu ett två månaders uppehåll och nyhetsbrevet för september månad utkommer i slutet av september/början på oktober. På återhörande!

Kontakta oss gärna per epost marcus.thornroos@formin.fi, telefon +32 2 2878 459 eller via vår Facebook-sida [Åland i EU](#).

Kvällsvy från det kungliga palatset, med riktning mot Grand Place.